

T148057

ปัญหาพิเศษ

ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนา
แก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

THE STUDY ABOUT ECONOMICS, ASSOCIATION OF ROLE-MODEL
HOUSEHOLD IN THE KAEM LING PROJECT AT NONG LEUNG PUEAI
INITIALTED BY HIS MAJESTY KING, KALASIN

ชนะ ณะวารรณ์

CHANA NAWAN

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 148057
รับ.เดือน.ปี - 9 ต.ค. 2560

b. 10866737
i. ....

หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2560

คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองปัญหาพิเศษ

หัวข้อปัญหาพิเศษ   ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไป
ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดกาฬสินธุ์
The study about economics, association of role-model
household and general household in The Kaem Ling project at
Nong Leung Pueai initiated by His Majesty King, Kalasin Province.

นักศึกษา   นายชนะ ณะวรรณ
รหัสประจำตัว   56040598
ปริญญา   วิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา   พัฒนาการเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผศ.พีรชัย กุลชัย

คณะกรรมการสอบปัญหาพิเศษ	ลายมือชื่อ
ผศ.ศุภสมบุรณ์ อังรัตนากร	.....
ผศ.พีรชัย กุลชัย	.....
ดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมาธิวัฒน์	.....
รศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ	.....

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2560

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช

หัวหน้าภาควิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อปัญหาพิเศษ	ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์
นักศึกษา	นายชนะ ณะวรรัตน์
รหัสประจำตัว	56040598
ปริญญา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
พ.ศ.	2560
อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ	ผศ.พีรชัย กุลชัย

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไปพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย 3) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบในโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย โดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากครัวเรือนต้นแบบจำนวน 13 รายและครัวเรือนทั่วไปจำนวน 13 ราย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรครัวเรือนทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 84.62 อายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปีร้อยละ 42.31 ที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรอยู่ใน 2 ช่วงเท่ากัน คือ ต่ำกว่า 3 ไร่ และ 3 - 5 ไร่ร้อยละ 38.46 ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการและปัจจุบันทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินโดยโฉนดร้อยละ 100 การดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยทางมูลนิธิปิดทองหลังพระทำการคัดเลือกเกษตรกรให้เหลือเพียง 13 คนเพื่อเป็นครัวเรือนต้นแบบในการทำเกษตรผสมผสานหลังจากที่ครัวเรือนต้นแบบประสบความสำเร็จ จึงทำโครงการขยายผลคัดเลือกเกษตรกรจำนวน 122 คนจาก 15 หมู่บ้าน การเปลี่ยนทางเศรษฐกิจของครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการกับปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 6 ไร่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำเกษตรผสมผสานมากที่สุด แรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตรใช้แรงงานครอบครัว รายได้ในภาคการเกษตร 30,001-60,000 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 25,000 บาท รายจ่ายในภาคการเกษตร น้อยกว่า 25,000 บาท รายจ่ายนอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 25,000 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน แหล่งข่าวสาร ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปิดทองหลังพระมากที่สุด เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนของปิดทองฯ เกษตรกรได้รับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี เกษตรกรทำเกษตรผสมผสานโดยไม่ใช้สารเคมีใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อเป็นการลดรายจ่ายในภาคการเกษตร ข้อดีของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบที่หันมาทำเกษตรแบบผสมผสาน คือ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม หนี้สินลดลง รายได้เพิ่มขึ้น แหล่งข่าวสารส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปิดทอง จำนวน 13 คน การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนของปิดทองฯ จำนวน 13 คน การปรึกษาเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี จำนวน 8 คน 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 5 คน หัวข้อที่ปรึกษา ที่ดิน และปัญหาน้ำ จำนวน 13 คน ปัญหาหนี้สิน จำนวน 5 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.พีรชัย กุลชัย ที่ได้ให้คำปรึกษาความช่วยเหลือ ให้คำชี้แนะ ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆจนผ่านพ้นด้วยดี จึงได้รับประสบการณ์จนไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ รศ.ดร. ปัญญา หมั่นเก็บ ผศ.ศุภสมบุรณ์ อังรัตนากร และดร.ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาธิวัฒน์ กรรมการผู้คุมสอบปัญหาพิเศษที่ได้ช่วยเหลือตรวจสอบข้อผิดพลาด ให้คำแนะนำตลอดจนข้อชี้แนะ จนในที่สุดทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณหัวหน้าศูนย์ประสานงานโครงการแก้มลิงหนองเลิงเปื่อยและเกษตรกร คราวเรือนต้นแบบและคราวเรือนทั่วไป ซึ่งคอยให้ความช่วยเหลือตลอดในการให้ข้อมูลต่างๆ จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ท้ายสุดนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การสนับสนุนให้ทุกๆเรื่องตลอดมา รวมถึงเพื่อนๆที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำที่ดี ทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้ประสบความสำเร็จ ขอมอบส่วนดีของการศึกษาระดับนี้ให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ข้าพเจ้าน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

ชนะ ณะวรรณ

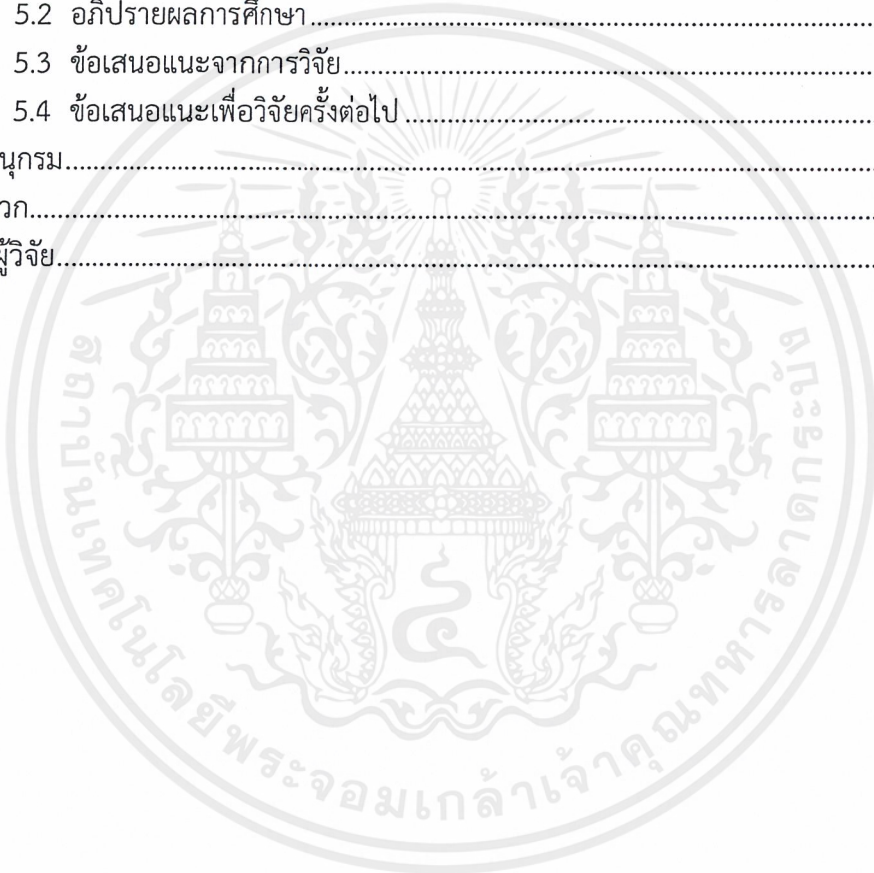
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	I
กิตติกรรมประกาศ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	V
สารบัญภาพ.....	VI
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	2
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ.....	3
2.2 ครั้วเรือดั้งแบบที่เข้าร่วมโครงการแก้มลิงฯ.....	4
2.3 บริบทของโครงการ.....	6
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	9
3.2 ขั้นตอนดำเนินการศึกษา.....	9
3.3 เครื่องมือการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	9
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	10
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	11
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครั้วเรือดั้งแบบและเกษตรกรทั่วไป.....	11
4.2 การดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์.....	15
4.3 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ของครั้วเรือดั้งแบบ ในโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์.....	17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 เปรียบเทียบด้านสังคม ครั้วเรือนต้นแบบและครั้วเรือนทั่วไป ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์.....	21
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	23
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	23
5.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	24
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	25
5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป	25
บรรณานุกรม.....	26
ภาคผนวก.....	27
ประวัติผู้วิจัย.....	45

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ	13
4.2 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรครัวเรือนทั่วไป	14
4.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการและปัจจุบัน.....	18
4.4 ข้อมูลด้านสังคมของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการและปัจจุบัน.....	22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การคัดเลือกเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ.....	5
2.2 ไทม์ไลน์ (TimeLine)การทำงานขอโครงการปิดทองหลังพระ	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1.1 ความสำคัญของปัญหา

กาฬสินธุ์ เป็นจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ประมาณ 6,946.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,341,716 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูเขาสูง จนถึงที่ราบลุ่มมีน้ำแช่ขัง พื้นที่ส่วนใหญ่ ถึงร้อยละ 67.57 หรือ 2,933,661 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร กว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่การเกษตร หรือ 1,781,968 ไร่ (ร้อยละ 60.47) เป็นพื้นที่นาเพียงร้อยละ 28.04 หรือ 822,669 ไร่ เป็นพื้นที่ทำไร่ ที่เหลือเล็กน้อยเป็นพื้นที่ปลูกผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และทำเกษตรอื่น ๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงเป็น ข้าว มันสำปะหลังและอ้อย และมี “หนองเล็งเปือย” เป็นแหล่งน้ำสำคัญหล่อเลี้ยงผลผลิตทางการเกษตรและการอุปโภคบริโภคของราษฎร

หนองเล็งเปือย มีพื้นที่ 887 ไร่ ความลึกเฉลี่ย 3 เมตร กักเก็บน้ำได้ 3.5 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับประโยชน์ถึง 53 หมู่บ้าน 4 ตำบล 2 อำเภอ กล่าวคือ 15 หมู่บ้านของตำบลสามัคคี 12 หมู่บ้านของตำบลเหล่าอ้อย 13 หมู่บ้านของตำบลร่องคำ ตำบลทั้งหมดของอำเภอร่องคำ และอีก 13 หมู่บ้าน ของตำบลโพนงาม ในเขตอำเภอกมลาไสย พื้นที่การเกษตรรอบหนองเล็งเปือย ประมาณ 42,958 ไร่ เป็นพื้นที่นา 39,406 ไร่ พื้นที่ทำไร่ 2,623 ไร่ ที่เหลือประมาณ 929 ไร่ เพาะปลูกผักผลไม้ ทำประมงและปศุสัตว์ หนองเล็งเปือย มีพื้นที่รับน้ำฝน 203.98 ตารางกิโลเมตร มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,275 มิลลิเมตรต่อปี มีปริมาณน้ำไหลเข้าหนองเล็งเปือย 57.50 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่เมื่อฝายเก็บกักน้ำชำรุด และหนองเล็งเปือยเกิดการตื้นเขิน ถึงฤดูฝนก็จะเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก สร้างความเสียหายให้กับพื้นที่การเกษตรในตำบลโพนงาม อำเภอกมลาไสย และตำบลเหล่าอ้อย อำเภอร่องคำ เป็นประจำทุกปี แต่เมื่อถึงหน้าแล้ง ก็ไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ทั้งการที่แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ใกล้เคียงขาดการพัฒนา และพื้นที่การเกษตรบางส่วนอยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ยิ่งซ้ำเติมให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำรุนแรงขึ้น เมื่อไม่อาจทนความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นวนเวียนซ้ำซากมานานหลายปี โดยไม่เห็นหนทางคลี่คลายอื่นใดได้ องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าอ้อย อำเภอร่องคำ จึงเป็นตัวแทนราษฎรยื่นฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อราษฎรผู้เดือดร้อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการขุดลอกหนองเล็งเปือยและซ่อมแซมฝาย บริเวณตำบลสามัคคี เป็นโครงการอันเนื่องมา จากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2553 ด้วยปรัชญาการทำงานของมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ที่มุ่งสนับสนุน ส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแก่องค์กรชุมชน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีนโยบายให้ดำเนินการจัดตั้งครัวเรือนต้นแบบรุ่นแรกเพื่อนำร่องการพัฒนาด้านศักยภาพโดยมีเกษตรกรอำเภอร่องคำและกมลาไสย ทำการคัดเลือกเกษตรกรจำนวน 13 คนเข้าอบรมสร้างแรงบันดาลใจและปรับทัศนคติโดยพระอาจารย์มหาสุภาพ พุทธรวิโรย ณ.วัดปานาคำ ตำบล จุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ วัดอุประสงค์ที่ศึกษา อยากทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ ก่อนเข้าโครงการกับหลังเข้าโครงการแลความเป็นอยู่ของเกษตรกรทั่วไปว่าแตกต่างกับเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไร โดยมีคำถามวิจัยคือ การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.ร่องคำ จ.กาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the Study)

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.3 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบในโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา (Scope and Limitation)

ศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ-สังคม ของครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยฯ มีทั้งหมด 4 ตำบล 2 อำเภอ ตำบลสามัคคี ตำบลเหล่าอ้อย ตำบลร่องคำ ตำบลโพนงาม อำเภอร่องคำ และอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

1.4.1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย และผลการวิจัยยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริม

1.4.2 เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวในสภาพสังคมแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน

1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational definition of Terms)

สภาพเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพการเงินและรายรับ – รายจ่าย ของเกษตรกร ครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

สภาพสังคม หมายถึง การเป็นอยู่ของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

ครัวเรือนต้นแบบ หมายถึง เกษตรกรตัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

ในการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการ แก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอตามหัวที่ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ
- 2.2 ครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย
  - 2.2.1 การคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบ
  - 2.2.2 กิจกรรมการดำเนินงาน
- 2.3 บริบทของโครงการ
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

ธีระยุทธ ศรียะ (2544) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลกระทบมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่นการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องของ ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและการเมืองก็มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสังคม

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพได้แก่ทรัพยากรธรรมชาติสภาพดินฟ้าอากาศสถานที่ตั้งของสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
2. การเปลี่ยนแปลงของประชากรเช่นการกระจายตัวและขนาดของประชากร
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกันสังคมที่มีการแปลงอยู่ตลอดเวลาและในอัตราที่เร็วสังคมใดที่มีความก้าวหน้าทางการสื่อสารสังคมนั้นมักเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง
4. ระบบชนชั้นสังคมที่มีการจำกัดชนชั้นจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงและสังคมที่ยึดถือบุคคลหนึ่งเป็นผู้นำและมีความสำคัญสูงสุดคือสังคมยกย่องผู้อาวุโสก็ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน
5. ทศศนคติและค่านิยมในสังคมที่ยึดมั่นในสิ่งเดิมๆเช่นการยกย่องบรรพบุรุษชื่นชมในอดีตของตนและเชื่อฟังผู้อาวุโสการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างช้าๆเพราะอาจมีความรู้สึกกว่าแนวปฏิบัติเดิมเป็นบรรทัดฐานที่ดีที่สุดถูกต้องที่สุดและยึดถือเป็นคัมภีร์
6. การเล็งเห็นความจำเป็นถ้าคนในสังคมนั้นมองเห็นความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงก็จะนำไปสู่ความต้องการจัดหาสิ่งของนั้น
7. นโยบายของผู้นำสังคมได้ถ้าผู้นำมีนโยบายที่สนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าสังคมหรือประเทศนั้นก็จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามเป้าหมายและนโยบายนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. ระดับความรู้และเทคโนโลยีถ้าสังคมนั้นผู้คนมีความรู้และความสามารถก็จะสามารถที่จะประดิษฐ์คิดสร้างของเครื่องใช้และแบบแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

9. ความรักทางวัฒนธรรม เมื่อวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่งลาป่วยอีกด้านหนึ่งก็อย่าทำให้เราจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้วัฒนธรรมทั้งสองประเภทใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและ

10. ปัจจัยทางเศรษฐกิจเนื่องจากมนุษย์มีความต้องการอาหารและปัจจัยอื่นในการดำเนินชีวิตและความต้องการในสิ่งนั้นนั้นไม่สิ้นสุด

11. ปัจจัยทางอุดมการณ์เช่นเพื่อต้องการให้สังคมของตนเป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมนานาชาติจะก่อให้เกิดการเตรียมปัจจัยพื้นฐานเพื่อการแลกเปลี่ยนแล้วผมไปตามเป้าหมายอุดมการณ์ของสังคม

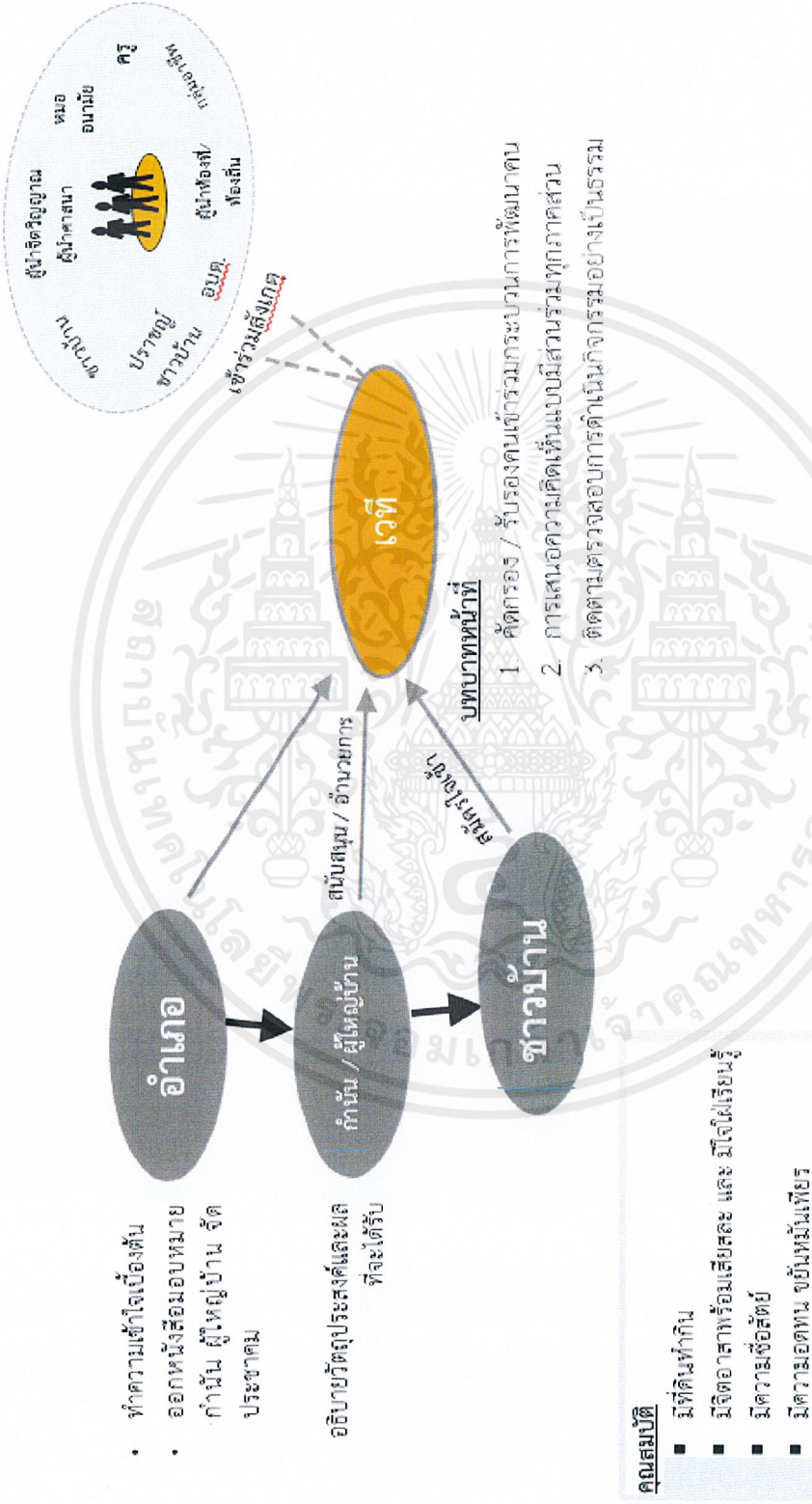
การวิเคราะห์เศรษฐกิจ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ทางปัจจัยพื้นฐาน เนื่องจากในการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบต่อราคาของหลักทรัพย์ อาทิ หลักทรัพย์บางกลุ่มมีระดับราคาลดลง เมื่อสภาพเศรษฐกิจชะลอตัว และจะมีระดับราคาสูงขึ้น เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปน่าจะมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์นั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป อุตสาหกรรมแต่ละอุตสาหกรรมมิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับสภาพเศรษฐกิจ หรือด้วยขนาดของการเปลี่ยนแปลงเท่าเทียมกันเสมอไป หลักทรัพย์ในบางอุตสาหกรรม อาจจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจเพียงเล็กน้อย ขณะที่หลักทรัพย์ในบางอุตสาหกรรม อาจจะได้รับผลกระทบอย่างมากเมื่อภาวะเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง

2.2 คริวเรือต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.2.1 การคัดเลือกคริวเรือต้นแบบ

มหาสุภาพ พุทธวิริโย (2557) ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์มีนโยบายให้ดำเนินการจัดตั้งคริวเรือต้นแบบรุ่นแรก (ทัพหน้า) เพื่อนำร่องการพัฒนาโดยไม่ต้องรอการพัฒนาด้านกายภาพเกษตรอำเภอร่องคำและเกษตรอำเภอลาไผ่ จึงทำการคัดเลือกเกษตรกรจำนวน 12 คน จากพื้นที่ที่ทหารจะคืนให้รอบแรก 222 ไร่ + 150 ไร่ จำนวน 10 คนและ พื้นที่ 5200 ไร่ จำนวน 2 คน เข้าอบรมสร้างแรงบันดาลใจและปรับทัศนคติ ณ ศูนย์พัฒนาคุณธรรม (วัดป่านาคำ) ตำบล จุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

ภาพที่ 2.1 การคัดเลือกเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ

ที่มา : มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ.(2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 กิจกรรมการดำเนินงาน

กิจกรรมละลายพฤติกรรม/ปรับทัศนคติ จำนวน 4 วัน 3 คืน ซึ่งแจ้งให้ชาวบ้าน 12 คน เข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายของการอบรม คือ การปรับทัศนคติ เรื่องการเกษตรเพื่อเงินเป็นเกษตรพอเพียง เพื่อปลูกอยู่ ปลูกกิน กินเหลือแบ่งปัน แบ่งปันเหลือจึงขาย พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยเริ่มเรียนรู้เกษตรพอเพียง เกษตรผสมผสาน บนพื้นที่เล็กๆ ที่เรียกว่า หลุมพอเพียง

ศึกษาดูงานตลาดศุภศรีสุขภาพ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช กุฉินารายณ์ การศึกษาดูงานตลาดศุภศรีสุขภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เห็นภาพเป้าหมายความสำเร็จในเรื่องของการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ใช้แนวทางหลุมพอเพียง จนสามารถเปิดตลาดที่มีกลุ่มลูกค้าที่แน่นอนได้ จนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งในการศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้จากผู้นำกลุ่มตลาดศุภศรีสุขภาพ (ประธาน เลขา ผู้จัดการตลาด) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่ดูแลเรื่องตลาดศุภศรีสุขภาพ (กลุ่มไม้เลื้อย) และ เกษตรกรที่นำผลผลิตมาขายในตลาด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจโดยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมได้เห็นจุดหมาย/ผลสำเร็จได้อย่างชัดเจน

กิจกรรมการออกแบบแปลงในฝัน ตามโจทย์ที่พระอาจารย์มอบให้คือ บนพื้นที่ 1 – 3 ไร่ จะทำอะไร ใช้ระยะเวลาเท่าไร โดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมสังเกตการณ์ให้คำแนะนำ และเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบตามเกณฑ์ที่พระอาจารย์มหาสุภาพ คือ

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการของเกษตรกร
2. การรักษาระเบียบ วินัย ของเกษตรกรระหว่างการอบรม
3. ทุนเดิมของเกษตรกร (พื้นฐานความคิด ประสบการณ์ด้านเกษตรผสมผสาน)

หลังจากการนำเสนอแปลงในฝันของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบแล้ว พระอาจารย์มหาสุภาพ ให้เกษตรกรจำนวน 122 คนจาก 15 หมู่บ้านในตำบลสามัคคีคัดเลือกคนที่เข้าร่วมอบรมปรับทัศนคติต่อหมู่บ้านละ 2 – 3 คน โดยการแบ่งกลุ่มย่อยตามหมู่บ้านและให้เกษตรกรคัดเลือกกันเอง

2.3 บริบทของโครงการ

2.3.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มูลนิธิอุทกพัฒน์ในพระบรมราชูปถัมภ์กองทัพบกกระทรวงมหาดไทยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สาระสนเทศ หรือองค์กรมหาชนร่วมกันดำเนินงานโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเป็ล้อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยมีสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริเป็นผู้ประสานความร่วมมือให้เกิดการบูรณาการร่วมกันมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการสนองพระราชดำริที่ส่งพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับการพัฒนาไว้เป็น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2554 โดยประยุกต์แนวพระราชดำริแก้มลิงเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งซึ่งเป็นปัญหาหลักอันเป็นความเดือดร้อนของเกษตรกรให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเป็ล้อย เริ่มต้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2556 ซึ่งต่อมาคณะกรรมการสถาบันส่งเสริมพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ได้มีมติการประชุมเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2557 ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทยเพิ่มพื้นที่การดำเนินงานจังหวัดกาฬสินธุ์ และอุทัยธานีให้อยู่ในแผนพัฒนาชนบทเชิงพื้นที่ประยุกต์ตามพระราชดำริและพิจารณาจัดสรรเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งบประมาณต่อไปโดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดใน ฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
 อำนวยการระดับจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นหน่วยงานประสานเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องจากการขุดลอก
 หนองเล็งเปือย

2.3.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาการเกษตรประมงปศุสัตว์และการพัฒนาอาชีพต่อเนื่อง
 ภายหลังการขุดลอก หนองเล็งเปือย
2. เพื่อแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมอย่างครบวงจรตั้งแต่ระดับอยู่รอดพอเพียงยั่งยืนโดยการ
 ประยุกต์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริไปปรับใช้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิสังคม
3. เพื่อส่งเสริมเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการ
 เรียนรู้กิจกรรมทางการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่อาทิพื้นที่แหล่งพื้นที่น้ำท่วมและเรียนรู้
 การเกษตรผสมผสานที่ปรับเปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรประณีตที่ใช้พื้นที่น้อยแต่ให้
 ผลตอบแทนสูงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาคุณภาพชีวิต

2.3.3 กลุ่มเป้าหมาย

ระยะแรก

- ชาวบ้านในเขตพื้นที่ถมดิน 1725 ไร่จำนวน 229 ราย
- ชาวบ้านในเขตพื้นที่รับน้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าสามสถานีจำนวน 560 ราย
- ชาวบ้านที่ผ่านกระบวนการพัฒนาคนจำนวน 521 ราย

ระยะขยายผลการพัฒนา

- ชาวบ้านในพื้นที่คองการ 53 หมู่บ้านสี่ตำบลประมาณ 4000 ครัวเรือน

2.3.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกิดกิจกรรมด้านการพัฒนาเกษตรประมงปศุสัตว์และการพัฒนาอาชีพต่อเนื่องภายหลังจาก
 ขุดลอกหนองเล็งเปือย
- เกิดการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมอย่างครบวงจรตั้งแต่ระดับอยู่รอดพอเพียงยั่งยืนโดยการ
 ประยุกต์องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริไปปรับใช้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับภูมิสังคม
- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการเรียนรู้กิจกรรม
 ทางการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเรียนรู้การเกษตรผสมผสานที่ปรับเปลี่ยนจากเกษตร
 เชิงเดี่ยวเป็นเกษตรประณีตที่ใช้พื้นที่น้อยแต่ให้ผลตอบแทนสูงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน
 และปัญหาคุณภาพชีวิต

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ แก้วสะอาด (2544) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและ
 การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตและนอกชลประทานของสมาชิกนิคมสหกรณ์พร้าว จังหวัดเชียงใหม่
 พบว่าผู้ใช้ข้อมูลมีสภาพส่วนบุคคลที่ไม่แตกต่างกัน คือ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 30-49 ปี
 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สมรสแล้วมีที่ดินเป็นของตนเอง มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ
 20 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบสภาพสังคม พบว่า ในด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ให้ข้อมูลใน
 เขตชลประทาน ส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณภาพชีวิตดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล
 นอกเขตนิคมพร้าวรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

สำหรับด้านเศรษฐกิจพบว่าผู้ให้ข้อมูลในเขตชลประทาน ส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำไร่ มีรายได้เฉลี่ย 48,313.60 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 39,858.20 บาทต่อปี และแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 8.79 ไร่ และมีมูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือนเฉลี่ย 528,924.20 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 38,360.10 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพคือกู้จากนิคมสหกรณ์พร้าว จำกัด มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 15.02 ไร่ และมีมูลค่าทรัพย์สินในครัวเรือนเฉลี่ย 551,473.22 บาท

ประพจน์ โภคา (2546) ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างสมาชิกสหกรณ์ในเขตและนอกเขตสหกรณ์นิคมพร้าว จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลในเขตมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยปลูกถั่วเหลืองเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 58,357.79 บาทต่อปี มีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 18,065.98 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 55,902.06 บาทต่อปี มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 44,525.77 บาทต่อปี สำหรับผู้ให้ข้อมูลนอกเขตเขตมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยปลูกถั่วเหลืองเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน แต่มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 43,460.32 บาทต่อปี มีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 15,412.37 บาทต่อปี และมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 43,475.78 บาทต่อปี มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 32,695.10 บาทต่อปี มีทรัพย์สินเฉลี่ย 146,662.89 บาทต่อปี ใช้เงินทุนของตนเองประกอบอาชีพเป็นอันดับแรก และมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพภาคเกษตรเฉลี่ย 15,350.51 บาท

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

(Research Methodologies)

การศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.กาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative data) และเชิงปริมาณ (Quantitative data) เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกครัวเรือนต้นแบบจำนวน 13 ครัวเรือน สมาชิกครัวเรือนทั่วไป 13 ครัวเรือน ในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และครัวเรือนทั่วไป จ.กาฬสินธุ์

3.2 ขั้นตอนดำเนินการศึกษา

3.2.1 วางแผนเตรียมความพร้อมการดำเนินการวิจัย ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าศูนย์ประสานงานพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกษตรกรครัวเรือนแปลงต้นแบบ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2.2 ออกแบบสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการปรับเป็นเกษตรกรรวมทางเลือก เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

3.2.3 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานประวัติความเป็นมา การพัฒนาและปัจจัยต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก หัวหน้าศูนย์ประสานงานโครงการแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2.4 สัมภาษณ์เกษตรกรครัวเรือนแปลงต้นแบบโดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.5 นำข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรครัวเรือนแปลงต้นแบบที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ มาวิเคราะห์ สรุปผลการศึกษาและจัดทำรายงานการวิจัย

3.3 เครื่องมือการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์
2. สมุดจดบันทึก
3. กล้องถ่ายรูป
4. เครื่องบันทึกเสียง

3.3.2 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร และลงพื้นที่สำรวจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ออกแบบสัมภาษณ์ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์พร้อมปรับปรุงแก้ไข

3. นำคำถามไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนแปลงต้นแบบ 13 ราย และครัวเรือนใกล้เคียง 13 ราย

4. ประสานงานติดต่อนัดวัน เวลา ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับเกษตรกรครัวเรือนแปลงต้นแบบ และครัวเรือนใกล้เคียง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์เชิงปริมาณ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนา โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

(Results)

การศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบ ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาและได้นำเสนอผลการศึกษาดังนี้

4.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.3 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบในโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

เพศ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 84.62) และเพศหญิง (ร้อยละ 15.38) จากตารางที่ 4.1

อายุ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 42.31) รองลงมาคือ อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 26.92) และน้อยที่สุด คือ อายุต่ำกว่า 41 ปี (ร้อยละ 7.69) จากตาราง

วุฒิการศึกษา จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 92.31) และน้อยที่สุดเท่ากัน 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนปลายและอนุปริญญา (ร้อยละ 3.85) จากตาราง 4.1

จำนวนที่ดินของตนเอง จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนที่ดินของตนเอง 3 - 5 ไร่ มากที่สุด (ร้อยละ 38.46) รองลงมา คือ ต่ำกว่า 3 ไร่ (ร้อยละ 34.62) และน้อยที่สุด คือ 9 - 11 ไร่ (ร้อยละ 3.85) จากตารางที่ 4.1

จำนวนที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนที่ดินที่ใช้ทำการเกษตร อยู่ใน 2 ช่วง คือ ต่ำกว่า 3 ไร่ และ 3 - 5 ไร่ มากที่สุด (ร้อยละ 38.46) รองลงมา คือ 6 - 8 ไร่ (ร้อยละ 11.54) และน้อยที่สุด คือ 9 - 11 ไร่ (ร้อยละ 3.85) จากตารางที่ 4.1

จำนวนสมาชิกของครอบครัว จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 6 คน มากที่สุด (ร้อยละ 88.46) รองลงมา คือ 1 - 3 คน (ร้อยละ 7.69) และน้อยที่สุด คือ 7 - 9 คน (ร้อยละ 3.85) จากตารางที่ 4.1

จำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรม จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรม 2 คน มากที่สุด (ร้อยละ 80.77) รองลงมา คือ 3 คน (ร้อยละ 11.54) และน้อยที่สุด คือ 4 คน (ร้อยละ 7.69) จากตารางที่ 4.1

กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีกิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน 2 กิจกรรม คือ ปลูกข้าวและเลี้ยงปลา หรือสัตว์น้ำ มากที่สุด (ร้อยละ 92.31) รองลงมา คือ ทำสวน (ร้อยละ 42.31) และน้อยที่สุด คือ ทำไร่ (ร้อยละ 3.85) จากตารางที่ 4.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ

ชื่อ-นามสกุล	การศึกษา	จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	พื้นที่ทำ การเกษตร	จำนวนแรงงาน ในภาค การเกษตร	กิจกรรมการเกษตรที่ทำใน ครัวเรือน
นายเข้มชาติ ยุบลพันธุ์	ประถมศึกษา	6	18	2	ข้าว,ปลา,ไก่,เป็ด,จิ้งหรีด,สวนผัก
นายบัวลอย สารแก้ว	มัธยมศึกษา	9	9	2	ข้าว,สวนผัก,ปลา,วัว
นายเรืองศิลป์ บุบลมาทย์	ประถมศึกษา	6	1	3	สวนผัก,ปลา,เป็ด,ไก่,วัว,กระบือ
นายสุพจน์ จงมีเดช	ประถมศึกษา	5	6	3	ข้าว,ปลา,กบ
นายทองสุข สายโรจน์	ประถมศึกษา	6	14	4	ข้าว,ปลา,วัว,หมู,เป็ด
นายสมหมาย สารนาเรียง	ประถมศึกษา	4	2	2	ข้าว,ปลา,สวนผสมผสาน
นายบุญมี ไชยมาลี	ประถมศึกษา	5	1	2	ข้าว,ปลา,สวนกล้วย,สวนผัก
นายดำรง จงมีเดช	ประถมศึกษา	4	3	2	ข้าว,ปลา,สวนผัก
นายประจวบ หอมบุญมา	อนุปริญญา	5	2	2	ข้าว,ปลา,สวนผัก
นายกำพล ไชยนาแพง	ประถมศึกษา	4	4	2	ข้าว,ปลา,สวนผัก,เป็ด,ไก่,หมู
นายบุญทัน ยุบลชิต	ประถมศึกษา	5	2	2	ข้าว,ปลา,สวนผสมผสาน
นายวิชัย โพธิ์ศรีรัตน์	ประถมศึกษา	5	2	2	ปลา,สวนผสมผสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรครัวเรือนทั่วไป

ชื่อ-นามสกุล	การศึกษา	จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน	พื้นที่ทำ การเกษตร	จำนวนแรงงาน ในภาค การเกษตร	กิจกรรมการเกษตรที่ทำใน ครัวเรือน
นางลัย ยุบลพันธ์ุ	ประถมศึกษา	4	3	2	ข้าว
นายสำเริง ยุบลมาศ	มัธยมศึกษา	5	1	4	ข้าว
นายอำนาจ ยุบลนิสัย	ประถมศึกษา	4	2	2	ข้าว
นายสนอง จงมีเดช	ประถมศึกษา	5	6	3	ข้าว
นางคำภีร์ สายโรจน์	ประถมศึกษา	4	30	2	ข้าว
นายเนตรศักดิ์ สารชัย	ประถมศึกษา	4	46	2	ข้าว
นายบุญเพ็ง ยุบลพาส	ประถมศึกษา	4	13	2	ข้าว
นางกุหลาบ อาณา	ประถมศึกษา	4	9	2	ข้าว
นายถวิล จำปาไชย	ประถมศึกษา	3	10	2	ข้าว
นางสมศรี สารนาเรียง	ประถมศึกษา	4	11	2	ข้าว
นายหนูนา มาตรสุต	ประถมศึกษา	3	8	2	ข้าว
นายแสงจันทร์ กมลสาร	ประถมศึกษา	4	9	2	ข้าว
นางสังเวียน ยุบลพั้ง	ประถมศึกษา	5	11	2	ข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

เกษตรกรในพื้นที่หนองเล็งเปื่อย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีทำเกษตรเชิงเดี่ยว เช่น การทำนาอย่างเดี่ยว จนเมื่อปลายปี พ.ศ. 2557 ที่มูลนิธิปิดทองหลังพระได้มีการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งในตอนนั้นเกษตรกรในพื้นที่ยังคงไม่มีความรู้เรื่องการทำเกษตรผสมผสานและไม่รู้ว่าจะสามารถทำได้สำเร็จหรือไม่ เจ้าหน้าที่ปิดทองหลังพระ จึงได้ทำการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความมุ่งมั่นและความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนการทำเกษตรของตนมาทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยทางมูลนิธิปิดทองหลังพระได้เชิญพระอาจารย์มหาสุภาพมาทำการคัดเลือกเกษตรกรให้เหลือเพียง 13 คน และจัดอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรผสมผสานก่อน จึงให้เกษตรกร จำนวน 13 คนนี้ เป็นครัวเรือนต้นแบบในการลองทำเกษตรผสมผสาน

โดยหลังจากที่ครัวเรือนต้นแบบประสบความสำเร็จ จึงทำโครงการขยายผลคัดเลือกเกษตรกรจากหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 10% จากทั้งหมด 4700 ครัวเรือน คือ 470 คน โดยให้ผู้นำชาวบ้านของแต่ละหมู่บ้านกระจายข่าวสาร จัดเวทีประชาคม และชี้แจงกับชาวบ้านว่าจะพาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ และอบรมปรับทัศนคติ โดยจะแบ่งเป็นรุ่นๆ ในการอบรมปรับทัศนคติ เพื่อกลับมาทำเกษตรแบบผสมผสาน ส่วนเจ้าหน้าที่ปิดทองส่วนใหญ่จะเน้นในทางส่งเสริมและประสานงานมากกว่า เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ โดยจะมีการส่งเสริมในเรื่องต้นทุน พืชพันธุ์ และประมง โดยจะมีการจัดตั้งกองทุนต่างๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นการส่งเสริมเกษตรกร หลังจากที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแล้วจะมีการติดตามผลเป็นระยะจนกว่าเกษตรกรประสบความสำเร็จ

กิจกรรมละลายพฤติกรรม/ปรับทัศนคติ จำนวน 4 วัน 3 คืน ชี้แจงให้ชาวบ้าน 13 คน เข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายของการอบรม คือ การปรับทัศนคติ เรื่องการเกษตรเพื่อเงินเป็นเกษตรพอเพียงเพื่อปลูกอยู่ ปลูกกิน กินเหลือแบ่งปัน แบ่งปันเหลือจึงขาย พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยเริ่มเรียนรู้เกษตรพอเพียง เกษตรผสมผสาน บนพื้นที่เล็กๆ ที่เรียกว่า หลุมพอเพียง

ศึกษาดูงานตลาดศูร์สุขภาพ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช กุฉินารายณ์ การศึกษาดูงานตลาดศูร์สุขภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เห็นภาพเป้าหมายความสำเร็จในเรื่องของการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ใช้แนวทางหลุมพอเพียง จนสามารถเปิดตลาดที่มีกลุ่มลูกค้าที่แน่นอนได้ จนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งในการศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้จากผู้นำกลุ่มตลาดศูร์สุขภาพ (ประธาน เลขา ผู้จัดการตลาด) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่ดูแลเรื่องตลาดศูร์สุขภาพ (กลุ่มไม้เลื้อย) และ เกษตรกรที่นำผลผลิตมาขายในตลาด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจโดยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมได้เห็นจุดหมาย/ผลสำเร็จได้อย่างชัดเจน

กิจกรรมการออกแบบแปลงในฝัน ตามโจทย์ที่พระอาจารย์มอบให้คือ บนพื้นที่ 1 – 3 ไร่ จะทำอะไร ใช้ระยะเวลาเท่าไร โดยมีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมสังเกตการณ์ให้คำแนะนำ และเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบตามเกณฑ์ที่พระอาจารย์มหาสุภาพ คือ

1. ระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการของเกษตรกร
2. การรักษาระเบียบ วินัย ของเกษตรกรระหว่างการอบรม
3. ทุนเดิมของเกษตรกร (พื้นฐานความคิด ประสบการณ์ด้านเกษตรผสมผสาน)

หลังจากการนำเสนอแปลงในฝันของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบแล้ว พระอาจารย์มหาสุภาพ ให้เกษตรกรจำนวน 122 คนจาก 15 หมู่บ้านในตำบลสามัคคีคัดเลือกคนที่เข้าร่วมอบรมปรับทัศนคติต่อหมู่บ้านละ 2 – 3 คน โดยการแบ่งกลุ่มย่อยตามหมู่บ้านและให้เกษตรกรคัดเลือกกันเอง จากภาพที่ 2.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปี 2560

เจ้าหน้าที่มูลนิธิปิดทองหลังพระ มีโครงการขยายผลแปลงต้นแบบจากเดิม 13 แปลง โดยที่
ให้เกษตรกรผู้สนใจในเกษตรผสมผสานไปศึกษาจากแปลงต้นแบบทั้ง 13 แปลง

ปี 2559

เจ้าหน้าที่มูลนิธิปิดทองหลังพระได้ส่งเสริมและให้ความรู้กับเกษตรกรครัวเรือน ต้นแบบและ
สังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมนำมาประชุมหารือและหาทางแก้ไขปัญหา

ปี 2558

เจ้าหน้าที่มูลนิธิปิดทองหลังพระ ได้ลงพื้นที่ส่งเสริมและให้ความรู้ การปลูกมะเขือเทศ
ปลุสสัตว์ ประมง และเกษตรผสมผสาน ให้กับเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบ

ปี 2557

ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์มีนโยบายให้ดำเนินการจัดตั้งครัวเรือนต้นแบบรุ่นแรก เพื่อนำร่องการ
พัฒนาโดยไม่ต้องรอการพัฒนาด้านกายภาพ โดยอบรมสร้างแรงบันดาลใจและปรับทัศนคติ ณ ศูนย์พัฒนา
คุณธรรม (วัดป่าโนนคำ) ต.จุมจัง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ ระหว่างวันที่ ๒๘ – ๓๑ มกราคม ๒๕๕๗

ปี 2556

มูลนิธิปิดทองหลังพระเริ่มเข้ามาส่งเสริมชาวบ้าน และเริ่มดำเนินโครงการ

ภาพที่ 2.2 ไทม์ไลน์ (TimeLine)การทำงานของโครงการปิดทองหลังพระ

ที่มา : มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ(2556)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ของครัวเรือนต้นแบบในโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากตารางที่ 4.3การเปลี่ยนทางเศรษฐกิจของครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการกับปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ลักษณะการถือครอง ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการและปัจจุบันทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินโดยโฉนด (จำนวน 26 คน) เหมือนกัน
2. จำนวนพื้นที่ถือครอง ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ พื้นที่ถือครอง 1-5 ไร่ (จำนวน 8 คน) มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป (จำนวน 3 คน) 6-10 ไร่ (จำนวน 2 คน) ซึ่งในปัจจุบัน มีพื้นที่ถือครองพื้นที่ถือครอง 1-5 ไร่ (จำนวน 8 คน) มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป (จำนวน 3 คน) 6-10 ไร่ (จำนวน 2 คน)
3. การใช้ประโยชน์ที่ดิน ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนา (จำนวน 13 คน) ที่อยู่อาศัย (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำเกษตรผสมผสานมากที่สุด (จำนวน 8 คน) ทำนา (จำนวน 5 คน) อยู่อาศัย (จำนวน 5 คน)
4. แรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตร ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ มีการใช้แรงงานครอบครัว (จำนวน13 คน) แรงงานแลกเปลี่ยน (จำนวน 1 คน) ซึ่งในปัจจุบัน ใช้แรงงานครอบครัว (จำนวน13 คน) รองลงมา คือ ใช้แรงงานรับจ้าง (จำนวน 3 คน) แรงงานแลกเปลี่ยน (จำนวน1 คน)
5. รายได้ในภาคการเกษตร ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย ทำไร่ 70,000 บาท ทำนา 103,000 บาท ปัจจุบันเฉลี่ย ทำไร่ 140,000 บาท ทำนา 107,250 บาท
6. รายได้นอกภาคการเกษตร ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย รับจ้าง 26,000 บาท ค่าขาย 20,000 บาท บุตรหลานส่งให้ 72,000 บาท และปัจจุบันรับจ้าง 2,000 บาท ค่าขาย 21,125 บาท บุตรหลานส่งให้ 72,000 บาท
7. รายจ่ายในภาคการเกษตร ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ มีรายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย ทำนา 31,930.77 บาท เลี้ยงสัตว์ 21,620 บาท และปัจจุบัน ทำนา 36,72077 บาท เลี้ยงสัตว์ 21,620 บาท ผสมผสาน 4,000 บาท
8. รายจ่ายนอกภาคการเกษตร ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย อาหาร 27,153.82 บาท เครื่องนุ่งห่ม 1,790 บาท ค่าอาหาร และปัจจุบัน ผาหาร
9. หนี้สิน เกษตรกรไม่มีหนี้สินร้อยละ จำนวน 6 คน เกษตรกรที่มีหนี้ (จำนวน 7 คน) ลงทุนในภาคการเกษตร 290,000 บาท ลงทุนนอกภาคการเกษตร 50,000 บาท สิ่งอำนวยความสะดวก 200,000 บาท ค่าครองชีพ 300,000 บาท และปัจจุบันไม่มีหนี้ 7 คน มีหนี้ 6 คน ลงทุนในภาคการเกษตร 161,666.67 บาท สิ่งอำนวยความสะดวก 200,000 บาท ค่าครองชีพ 30,000 บาท

148057

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 ด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการกับปัจจุบัน

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ในปัจจุบัน
	โฉนด	โฉนด	
1. ลักษณะการถือครองที่ดิน	โฉนด	โฉนด	13 ราย
	ส.ค.1	ส.ค.1	-
	น.ส.3/น.ส.3ก	น.ส.3/น.ส.3ก	-
2. จำนวนพื้นที่ถือครอง	1-5 ไร่	1-5 ไร่	8 ราย
	6-10 ไร่	6-10 ไร่	2 ราย
	มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	3 ราย
3. ปัจจุบันท่านได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ที่อยู่อาศัย	ที่อยู่อาศัย	5 ราย
	ทำนา	ทำนา	5 ราย
	เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน	12 ราย
	แรงงานครอบครัว	แรงงานครอบครัว	13 ราย
	แรงงานจ้าง	แรงงานจ้าง	3 ราย
4. แรงงานที่ใช้ในการทำเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	แรงงานแลกเปลี่ยน	แรงงานแลกเปลี่ยน	1 ราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
5. รายได้ในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ทำไร่ ทำนา เกษตรผสมผสาน	ทำไร่ ทำนา เกษตรผสมผสาน
6. รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	รับจ้าง ค้าขาย บุตรหลานส่งให้ ทำไร่	รับจ้าง ค้าขาย บุตรหลานส่งให้ ทำไร่
7. รายจ่ายในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ทำนา เลี้ยงสัตว์ ผสมผสาน	ทำนา เลี้ยงสัตว์ ผสมผสาน
8. รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าเรียนบุตร	ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าเรียนบุตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ				ในปัจจุบัน			
	ไม่มี	มี	เหตุผล	มูลค่า	ไม่มี	มี	เหตุผล	มูลค่า
9.หนี้สิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	6 คน	7 คน	ลงทุนในภาคการเกษตร	290,000 บาท	7 คน	6 คน	ลงทุนในภาคการเกษตร	161,666.67 บาท
			ลงทุนนอกภาคการเกษตร	50,000 บาท			ลงทุนนอกภาคการเกษตร	
			สิ่งอำนวยความสะดวก	200,000 บาท			สิ่งอำนวยความสะดวก	200,000 บาท
			ค่าครองชีพ	300,000 บาท			ค่าครองชีพ	30,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ครั้วเรือนต้นแบบและครั้วเรือนทั่วไปในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.4.1 การเปลี่ยนทางสังคมของต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการกับปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ จากตารางที่ 4.4

1. แหล่งข่าวสาร ครั้วเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปิดทองหลังพระมากที่สุด (จำนวน 13 คน) ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (จำนวน 6 คน)
2. การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ครั้วเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. (จำนวน 9 คน) กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเท่ากัน (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนของปิดทองฯ (จำนวน 13 คน) กลุ่มเกษตรกร (จำนวน 6 คน) และกลุ่มลูกค้า ธกส. (จำนวน 9 คน)
3. การปรึกษาเจ้าหน้าที่ ครั้วเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้รับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี (จำนวน 8 คน) ไม่ได้ปรึกษา (จำนวน 5 คน) 6 ครั้งขึ้นไป (จำนวน 2 คน) ซึ่งในปัจจุบันได้รับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี (จำนวน 8 คน) 6 ครั้งขึ้นไป (จำนวน 5 คน)
4. หัวข้อที่ปรึกษา ครั้วเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้ปรึกษาปัญหาดิน ที่ดิน และปัญหาน้ำ (จำนวน 13 คน) ปัญหาหนี้สิน (จำนวน 4 คน) ซึ่งในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้ปรึกษาปัญหาดิน ที่ดิน และปัญหาน้ำ (จำนวน 13 คน) ปัญหาหนี้สิน (จำนวน 5 คน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 ด้านสังคมของครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการกับปัจจุบัน

ด้านสังคม	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
1. ท่านได้รับความรู้จากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)	ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน กลุ่มลูกค้ำ จกส. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ไม่มี 1-3 ครั้ง/ปี 6 ครั้ง/ปี ขึ้นไป	ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน กลุ่มลูกค้ำ จกส. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ไม่มี 1-3 ครั้ง/ปี 6 ครั้ง/ปี ขึ้นไป
2. ท่านเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)	9 ราย 6 ราย 6 ราย 3 ราย	9 ราย 13 ราย 6 ราย
3. ท่านรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)	8 ราย 2 ราย	8 ราย 5 ราย
4. ท่านปรึกษาเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)	ปัญหาที่ดินและดิน ปัญหาหน้า ปัญหาหนี้สิน	ปัญหาที่ดินและดิน ปัญหาหน้า ปัญหาหนี้สิน
	13 ราย 13 ราย 4 ราย	13 ราย 13 ราย 5 ราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ (Conclusions Discussion and Suggestion)

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไป ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป ในพื้นที่โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาการดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบกับเกษตรกรครัวเรือนทั่วไป ทั้งสองกลุ่มจำนวน 26 คน

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรทั่วไป

เกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและเกษตรกรครัวเรือนทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 84.62) มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 42.31) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 92.31) มีที่ดินของตนเอง 3 - 5 ไร่ (ร้อยละ 38.46) มีที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรอยู่ใน 2 ช่วงเท่ากัน คือ ต่ำกว่า 3 ไร่ และ 3 - 5 ไร่ (ร้อยละ 38.46) ครอบครัวยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 6 คน (ร้อยละ 88.46) มีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรกรรม 2 คน (ร้อยละ 80.77) และมีกิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน 2 กิจกรรม คือ ปลูกข้าวและเลี้ยงปลาหรือสัตว์น้ำ (ร้อยละ 92.31)

5.1.2 การดำเนินการของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

การดำเนินงานของโครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยทางมูลนิธิปิดทองหลังพระทำการคัดเลือกเกษตรกรให้เหลือเพียง 13 คนเพื่อเป็นครัวเรือนต้นแบบในการทำเกษตรผสมผสานหลังจากที่ครัวเรือนต้นแบบประสบความสำเร็จ จึงทำโครงการขยายผลคัดเลือกเกษตรกรจำนวน 122 คนจาก 15 หมู่บ้าน โดยการศึกษาดูงานตลาดศูร์สุขภาพ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช ภูนิรายณ์ การศึกษาดูงานตลาดศูร์สุขภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เห็นภาพเป้าหมายความสำเร็จในเรื่องของการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ใช้แนวทางหลุมพอเพียงจนสามารถเปิดตลาดที่มีกลุ่มลูกค้าที่แน่นอนได้ จนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งในการศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนให้ความรู้จากผู้นำกลุ่มตลาดศูร์สุขภาพ (ประธาน เลขา ผู้จัดการตลาด) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่ดูแลเรื่องตลาดศูร์สุขภาพ (กลุ่มไม้เลื้อย) และ เกษตรกรที่นำผลผลิตมาขายในตลาด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจโดยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมได้เห็นจุดหมาย/ผลสำเร็จได้อย่างชัดเจน

5.1.3 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบ

ลักษณะการถือครอง ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการและปัจจุบันทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินโดยโฉนด (จำนวน 26 คน) เหมือนกัน จำนวนพื้นที่ถือครอง ครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ พื้นที่ถือครอง 1-5 ไร่ (จำนวน 8 คน) มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป (จำนวน 3 คน) 6-10 ไร่ (จำนวน 2 คน) ซึ่งในปัจจุบัน มีพื้นที่ถือครองพื้นที่ถือครอง 1-5 ไร่ (จำนวน 8 คน) มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไป (จำนวน 3 คน) 6-10 ไร่ (จำนวน 2 คน) การใช้ประโยชน์ที่ดิน ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำนา (จำนวน 13 คน) ที่อยู่อาศัย (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำเกษตรผสมผสานมากที่สุด (จำนวน 8 คน) ทำนา (จำนวน 5 คน) อู่อาศัย (จำนวน 5 คน) แรงงานที่ใช้ในการทำเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ มีการใช้แรงงานครอบครัว (จำนวน 13 คน) แรงงานแลกเปลี่ยน (จำนวน 1 คน) ซึ่งในปัจจุบัน ใช้แรงงานครอบครัว (จำนวน 13 คน) รองลงมา คือ ใช้แรงงานรับจ้าง (จำนวน 3 คน) แรงงานแลกเปลี่ยน (จำนวน 1 คน) รายได้ในภาคการเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย ทำไร่ 70,000 บาท ทำนา 103,000 บาท ปัจจุบันเฉลี่ย ทำไร่ 140,000 บาท ทำนา 107,250 บาท รายได้นอกภาคการเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย รับจ้าง 26,000 บาท ค่าขาย 20,000 บาท บุตรหลานส่งให้ 72,000 บาท และปัจจุบัน รับจ้าง 2,000 บาท ค่าขาย 21,125 บาท บุตรหลานส่งให้ 72,000 บาท รายจ่ายในภาคการเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ มีรายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ย ทำนา 31,930.77 บาท เลี้ยงสัตว์ 21,620 บาท และปัจจุบัน ทำนา 36,720.77 บาท เลี้ยงสัตว์ 21,620 บาท ผสมผสาน 4,000 บาท รายจ่ายนอกภาคการเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย อาหาร 27,153.82 บาท เครื่องนุ่งห่ม 1,790 บาท ค่าอาหาร และปัจจุบัน ผาหาร หนี้สิน เกษตรกรไม่มีหนี้สินร้อยละ จำนวน 6 คน เกษตรกรที่มีหนี้ (จำนวน 7 คน) ลงทุนในภาคการเกษตร 290,000 บาท ลงทุนนอกภาคการเกษตร 50,000 บาท สิ่งอำนวยความสะดวก 200,000 บาท ค่าครองชีพ 300,000 บาท และปัจจุบันไม่มีหนี้ 7 คน มีหนี้ 6 คน ลงทุนในภาคการเกษตร 161,666.67 บาท สิ่งอำนวยความสะดวก 200,000 บาท ค่าครองชีพ 30,000 บาท

แหล่งข่าวสาร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปิดทองหลังพระมากที่สุด (จำนวน 13 คน) ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 12 คน) เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (จำนวน 6 คน) การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. (จำนวน 9 คน) กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเท่ากัน (จำนวน 6 คน) ซึ่งในปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนของปิดทองฯ (จำนวน 13 คน) กลุ่มเกษตรกร (จำนวน 6 คน) และกลุ่มลูกค้า ธกส. (จำนวน 9 คน) การปรึกษาเจ้าหน้าที่ ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้รับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี (จำนวน 8 คน) ไม่ได้ปรึกษา (จำนวน 5 คน) 6 ครั้งขึ้นไป (จำนวน 2 คน) ซึ่งในปัจจุบันได้รับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ 1-3 ครั้ง/ปี (จำนวน 8 คน) 6 ครั้งขึ้นไป (จำนวน 5 คน) หัวข้อที่ปรึกษา ครั้วเรือดั้งแบบก่อนเข้าร่วมโครงการได้ปรึกษาปัญหาดิน ที่ดิน และปัญหาน้ำ (จำนวน 13 คน) ปัญหานี้สิน (จำนวน 4 คน) ซึ่งในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้ปรึกษาปัญหาดิน ที่ดิน และปัญหาน้ำ (จำนวน 13 คน) ปัญหานี้สิน (จำนวน 5 คน)

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

เกษตรกรครั้วเรือดั้งแบบ จะเป็นเกษตรผสมผสานโดยไม่ใช้สารเคมีทำให้เกษตรกรหันมาใช้ น้ำหมักชีวภาพเพื่อเป็นการลดรายจ่ายในภาคการเกษตร ข้อดีของเกษตรกรครั้วเรือดั้งแบบที่หันมา ทำเกษตรแบบผสมผสาน คือ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม หนี้สินลดลง รายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ต่างจาก เกษตรกรครั้วเรือดั้งทั่วไป โดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรทั่วไปจะทำแต่เกษตรเชิงเดี่ยว (ทำนา) โดยการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำนายนี้นั้นจะเน้นไปในทางการใช้สารเคมีจึงทำให้เกษตรกรทั่วไปมีรายจ่ายมาก รายได้ลดลง และหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรครัวเรือนทั่วไปไม่ค่อยมีการพัฒนาขึ้นจากเดิมโดยได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ในด้านเกษตร ประมง และปศุสัตว์ และให้ความรู้เพื่อต่อยอดความรู้พื้นฐานของเกษตรกร

ลงทุนในภาคการเกษตร เกษตรกรครัวเรือนต้นแบบก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 290,000 บาท ปัจจุบันมีการลงทุนโดยการซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรและเครื่องจักรในการเกษตร หลังจากเข้าร่วมโครงการน้อยลงเฉลี่ย 161,166.67 บาท เนื่องจากเกษตรกรหันมาทำเกษตรผสมผสานมากขึ้นจึงทำให้รายจ่ายในการลงทุนภาคการเกษตรน้อยลงโดยเกษตรกรยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตเช่นปลูกพืชผักที่กินได้ส่วนที่เหลือนำไปขายเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

รายได้ในภาคการเกษตร ก่อนเข้าร่วมโครงการ ทำไร่เฉลี่ย 70,000 บาท หลังจากเข้าร่วมโครงการทำให้รายได้ในการทำไร่เพิ่มขึ้น 140,000 บาท ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการใช้สารเคมีจึงทำให้รายได้ต่ำหลังจากโครงการได้เข้ามาส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรในการลดต้นทุนและเลิกใช้สารเคมีจึงทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ส่วนการทำเกษตรผสมผสานจากเมื่อก่อนรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำนา ทำไร่ หลังจากเข้าร่วมโครงการปิดทองหลังพระ ได้ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน รายได้เฉลี่ย 50,761.54 บาท

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไปยังสามารถรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ได้มากกว่า จึงนับได้ว่าโครงการได้ดำเนินการมาอย่างถูกต้องโดยที่โครงการจะปรับปรุงวิธีการดำเนินต่อไปโดยยังรักษาแนวทางการดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก เพื่อช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าการผลิต ส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

ลักษณะพื้นที่ในการทำวิจัยนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาตามช่วงเวลาหรือสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ที่จะทำการวิจัยในลักษณะนี้ต้องศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรอย่างละเอียดก่อนที่จะลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง เมื่อมีข้อมูลเบื้องต้นแล้วจะทำให้การดำเนินงานวิจัยมีประสิทธิภาพมากขึ้นและผู้วิจัยจะสามารถเข้าใจและเก็บข้อมูลได้เร็วขึ้น โดยแนะนำให้ลงไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ร่วมกับชาวบ้าน หรือกลุ่มเป้าหมาย ในกิจกรรมต่างๆ แบบมีส่วนร่วมและควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ เป็นจริง และมีความผิดพลาดน้อย

บรรณานุกรม

- ประพฤทธิ์ โภคา .2546. การเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมระหว่างสมาชิกสหกรณ์ใน
เขตและนอกสหกรณ์นิคมพร้าว จำกัด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุชาติ แก้วสะอาด. 2544. การศึกษาการเปรียบเทียบสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์
ที่ดินใน เขตและนอกเขตชลประทาน ของสมาชิกสหกรณ์พร้าว จังหวัดเชียงใหม่
เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- มหาสุภาพ พุทธรวิริโย. 2557. การคัดเลือกครัวเรือนต้นแบบ. ภาพลื่นธุ์ มุลนิธิปิดทองหลังพระ สืบ
สานแนวพระราชดำริ.
- อ่อนศรี ยุบลมน. 2557. ประวัติหนองเล็งเปือย. ภาพลื่นธุ์ มุลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนว
พระราชดำริ.
- มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ. 5 ธันวาคม 2552. งานส่งเสริมการพัฒนา
โครงการพัฒนา แก้มลิงหนองเล็งเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. [ออนไลน์.]. เข้าได้
ถึงจาก : [http:// www.pidthong.org/mainproject.php?id4&menu_id=1#](http://www.pidthong.org/mainproject.php?id4&menu_id=1#).
WQmYQLWGPUU. [20พฤษภาคม2560].
- ธีระยุทธ ศรียะ. 2544. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไป
ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน และกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ชื่อ-สกุล..... เพศ..... อายุ..... ปี
2. บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์มือถือ.....
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรี
 อื่นๆ (ระบุ).....
4. ที่ดินของตนเอง.....ไร่.....งาน
ใช้เพื่อการเกษตร.....ไร่.....งาน
ที่ดินเช่าสำหรับทำการเกษตร.....ไร่.....งาน
5. จำนวนสมาชิกของครอบครัว.....คน
จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร.....คน
6. กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ปลูกข้าว ทำสวน ระบุ..... ทำไร่ ระบุ.....
 เลี้ยงปลา หรือสัตว์น้ำ เลี้ยงสัตว์ ระบุ..... รับจ้าง
 อื่นๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านสังคม

ด้านสังคม	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
1. ท่านได้รับความรู้จากแหล่งใดบ้าง	☐ 1. เพื่อนบ้าน ☐ 2. ผู้นำท้องถิ่น ☐ 3. สถาบันการศึกษา ☐ 4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ☐ 5. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาที่ดิน ☐ 6. เจ้าหน้าที่จากบริษัทเอกชน ☐ 7. หนังสือพิมพ์ ☐ 8. โทรทัศน์ ☐ 9. วรสาร ☐ 10. วิทย์ ☐ 11. การดูงาน ☐ 12. การอบรม ☐ 13. อื่นๆ ระบุ.....	☐ 1. เพื่อนบ้าน ☐ 2. ผู้นำท้องถิ่น ☐ 3. สถาบันการศึกษา ☐ 4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ☐ 5. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาที่ดิน ☐ 6. เจ้าหน้าที่จากบริษัทเอกชน ☐ 7. หนังสือพิมพ์ ☐ 8. โทรทัศน์ ☐ 9. วรสาร ☐ 10. วิทย์ ☐ 11. การดูงาน ☐ 12. การอบรม ☐ 13. อื่นๆ ระบุ.....

ด้านสังคม	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
2. ท่านเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรใดบ้าง	☐ 1. กลุ่มเกษตรกร ☐ 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ☐ 3. สหกรณ์การเกษตร ☐ 4. กลุ่มลูกค้า จกส. ☐ 5. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ ☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....	☐ 1. กลุ่มเกษตรกร ☐ 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ☐ 3. สหกรณ์การเกษตร ☐ 4. กลุ่มลูกค้า จกส. ☐ 5. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ ☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....
3. ท่านรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	.....ครั้ง/ปี	.....ครั้ง/ปี
4. ท่านปรึกษาเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง	☐ 1. ปัญหาดินและที่ดิน ☐ 2. ปัญหาหน้า ☐ 3. ปัญหาหนี้สิน ☐ 4. อื่นๆ ระบุ.....	☐ 1. ปัญหาดินและที่ดิน ☐ 2. ปัญหาหน้า ☐ 3. ปัญหาหนี้สิน ☐ 4. อื่นๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
1. ลักษณะการถือครองที่ดิน	☐ 1. ส.ค. 1 ☐ 2. น.ส.3/น.ส.3ก ☐ 3. โฉนด ☐ 4. ครอบครองมือ ☐ 5. อื่นๆระบุ..... .....ไร่	☐ 1. ส.ค. 1 ☐ 2. น.ส.3/น.ส.3ก ☐ 3. โฉนด ☐ 4. ครอบครองมือ ☐ 5. อื่นๆระบุ..... .....ไร่
2. จำนวนพื้นที่ถือครอง	☐ 1. ที่อยู่อาศัย.....ไร่ ☐ 2. ทำนา.....ไร่ ☐ 3. ทำสวน.....ไร่ ☐ 4. เกษตรผสมผสาน.....ไร่ ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....ไร่	☐ 1. ที่อยู่อาศัย.....ไร่ ☐ 2. ทำนา.....ไร่ ☐ 3. ทำสวน.....ไร่ ☐ 4. เกษตรผสมผสาน.....ไร่ ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....ไร่
3. ปัจจุบันท่านได้ใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. แรงงานครอบครัว จำนวน ..... คน ☐ 2. แรงงานจ้าง จำนวน ..... คน ☐ 3. แรงงานแลกเปลี่ยน จำนวน ..... คน	☐ 1. แรงงานครอบครัว จำนวน ..... คน ☐ 2. แรงงานจ้าง จำนวน ..... คน ☐ 3. แรงงานแลกเปลี่ยน จำนวน ..... คน
4. แรงงานที่ใช้ในการทำเกษตร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
5. รายได้ในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. ทำการเกษตรผสมผสาน.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท ☐ 1. รับจ้าง.....บาท ☐ 2. ค้าขาย.....บาท ☐ 3. บุตรหลานส่งให้.....บาท ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....บาท	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. ทำการเกษตรผสมผสาน.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท ☐ 1. รับจ้าง.....บาท ☐ 2. ค้าขาย.....บาท ☐ 3. บุตรหลานส่งให้.....บาท ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....บาท
6. รายได้ในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. เลี้ยงสัตว์.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. เลี้ยงสัตว์.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี
7. รายจ่ายในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. เลี้ยงสัตว์.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี	☐ 1. ทำไร่.....บาท ☐ 2. ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. เลี้ยงสัตว์.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี

ด้านเศรษฐกิจ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	ในปัจจุบัน
8. รายงานนอกภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	<p>( ) 1.ค่าอาหาร.....บาท</p> <p>( ) 2. ค่าเล่าเรียนบุตร.....บาท</p> <p>( ) 3. ค่ารักษาพยาบาล.....บาท</p> <p>( ) 4. ค่าเครื่องนุ่งห่ม.....บาท</p> <p>( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท</p> <p>รวม.....บาท/ปี</p>	<p>( ) 1.ค่าอาหาร.....บาท</p> <p>( ) 2. ค่าเล่าเรียนบุตร.....บาท</p> <p>( ) 3. ค่ารักษาพยาบาล.....บาท</p> <p>( ) 4. ค่าเครื่องนุ่งห่ม.....บาท</p> <p>( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท</p> <p>รวม.....บาท/ปี</p>
9. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่	<p>( ) 1. ไม่มี</p> <p>( ) 2. มี ท่านมีหนี้สินในเรื่องใด</p> <p>( ) 2.1 ลงทุนในภาคการเกษตร.....บาท</p> <p>( ) 2.2 ลงทุนนอกภาคการเกษตร.....บาท</p> <p>( ) 2.3 ค่าครองชีพ.....บาท</p> <p>( ) 2.4 ทรัพย์สิน.....บาท</p> <p>( ) 2.5 สิ่งอำนวยความสะดวก.....บาท</p> <p>( ) 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....บาท</p>	<p>( ) 1. ไม่มี</p> <p>( ) 2. มี ท่านมีหนี้สินในเรื่องใด</p> <p>( ) 2.1 ลงทุนในภาคการเกษตร.....บาท</p> <p>( ) 2.2 ลงทุนนอกภาคการเกษตร.....บาท</p> <p>( ) 2.3 ค่าครองชีพ.....บาท</p> <p>( ) 2.4 ทรัพย์สิน.....บาท</p> <p>( ) 2.5 สิ่งอำนวยความสะดวก.....บาท</p> <p>( ) 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....บาท</p>

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ศึกษาศภาพเศรษฐกิจ สังคม ของครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไป
ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเล็งเปื่อย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน และกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ชื่อ-สกุล..... เพศ..... อายุ..... ปี
2. บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์มือถือ.....
3. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรี
 อื่นๆ (ระบุ).....
4. ที่ดินของตนเอง.....ไร่.....งาน
ใช้เพื่อการเกษตร.....ไร่.....งาน
ที่ดินเช่าสำหรับทำการเกษตร.....ไร่.....งาน
5. จำนวนสมาชิกของครอบครัว.....คน
จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร.....คน
6. กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ปลูกข้าว ทำสวน ระบุ..... ทำไร่ ระบุ.....
 เลี้ยงปลา หรือสัตว์น้ำ เลี้ยงสัตว์ ระบุ..... รับจ้าง
 อื่นๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านสังคม

ด้านสังคม	ในปัจจุบัน
1. ท่านได้รับข่าวสารความรู้จากแหล่งใดบ้าง	☐ 1. เพื่อนบ้าน ☐ 2. ผู้นำท้องถิ่น ☐ 3. สถาบันการศึกษา ☐ 4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ☐ 5. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาที่ดิน ☐ 6. เจ้าหน้าที่จากบริษัทเอกชน ☐ 7. หนังสือพิมพ์ ☐ 8. โทรทัศน์ ☐ 9. วารสาร ☐ 10. วิทยุ ☐ 11. การดูงาน ☐ 12. การอบรม ☐ 13. อื่นๆ ระบุ.....
2. ท่านเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรใดบ้าง	☐ 1. กลุ่มเกษตรกร ☐ 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ☐ 3. สหกรณ์การเกษตร ☐ 4. กลุ่มลูกค้า ธกส. ☐ 5. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ ☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....
3. ท่านรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	.....ครั้ง/ปี
4. ท่านปรึกษาเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องใดบ้าง	☐ 1. ปัญหาดินและที่ดิน ☐ 2. ปัญหาน้ำ ☐ 3. ปัญหาหนี้สิน ☐ 4. อื่นๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจ	ในปัจจุบัน
1. ลักษณะการถือครองที่ดิน	☐ 1. ส.ค. 1 ☐ 2. น.ส.3/น.ส.3ก ☐ 3. โฉนด ☐ 4. ครอบครองมือ ☐ 5. อื่นๆระบุ.....
2. จำนวนพื้นที่ถือครอง	.....ไร่
3. ปัจจุบันท่านได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. ที่อยู่อาศัย..... ไร่ ☐ 2. ทำนา..... ไร่ ☐ 3. ทำสวน..... ไร่ ☐ 4. เกษตรผสมผสาน..... ไร่ ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ)..... ไร่
4. แรงงานที่ใช้ในการทำการเกษตร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. แรงงานครอบครัว จำนวน ..... คน ☐ 2. แรงงานจ้าง จำนวน ..... คน ☐ 3. แรงงานแลกเปลี่ยน จำนวน ..... คน
5. รายได้ในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1.ทำไร่.....บาท ☐ 2.ทำนา.....บาท ☐ 3. ทำสวน.....บาท ☐ 4. ทำการเกษตรผสมผสาน.....บาท ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท
6.รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1.รับจ้าง.....บาท ☐ 2.ค้าขาย.....บาท ☐ 3. บุตรหลานส่งให้.....บาท ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านเศรษฐกิจ	ในปัจจุบัน
7. รายจ่ายในภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	( ) 1. ทำไร่.....บาท ( ) 2. ทำนา.....บาท ( ) 3. ทำสวน.....บาท ( ) 4. เลี้ยงสัตว์.....บาท ( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี
8. รายจ่ายนอกภาคการเกษตรต่อปี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	( ) 1. ค่าอาหาร.....บาท ( ) 2. ค่าเล่าเรียนบุตร.....บาท ( ) 3. ค่ารักษาพยาบาล.....บาท ( ) 4. ค่าเครื่องนุ่งห่ม.....บาท ( ) 5. อื่นๆ (ระบุ).....บาท รวม.....บาท/ปี
9. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่	( ) 1. ไม่มี ( ) 2. มี ท่านมีหนี้สินในเรื่องใด ( ) 2.1 ลงทุนในภาคการเกษตร.....บาท ( ) 2.2 ลงทุนนอกภาคการเกษตร.....บาท ( ) 2.3 ค่าครองชีพ.....บาท ( ) 2.4 ทรัพย์สิน.....บาท ( ) 2.5 สิ่งอำนวยความสะดวก.....บาท ( ) 2.6 อื่นๆ (ระบุ).....บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

ภาพ พื้นที่และกิจกรรมของเกษตรกรครัวเรือนต้นแบบและครัวเรือนทั่วไป ภายใต้โครงการพัฒนาแก้มลิงหนองเลิงเปือย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. นายเข้มชาติ ยุบลพันธ์ุ อายุ 42 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

2. นายบัวลอย สารีแก้ว อายุ 56 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษามัธยมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

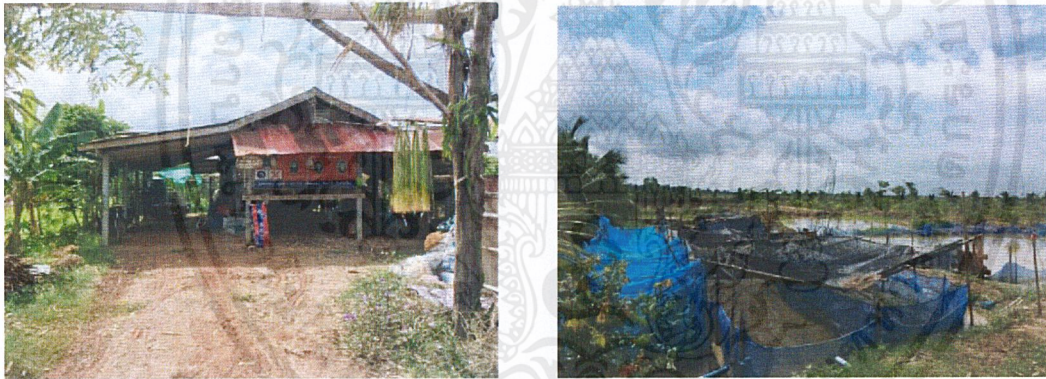

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. นายเรืองศิลป์ ยุบลมาตย์ อายุ 65 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

4. นายสุพจน์ จงมีเดช อายุ 66 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.นายทองสุข สายโรจน์ อายุ 61 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

6.นายสมหมาย สารนาเรียง อายุ 64 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.นายบุญมี ไชยมาลี อายุ 55 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

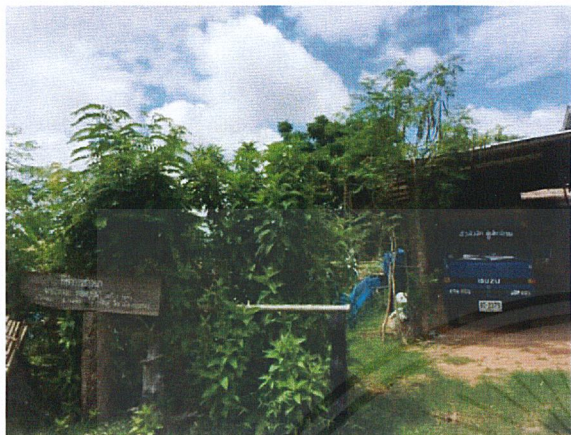

8.นายดำรง จงมีเดช อายุ 30 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. นายประจวบ หอมบุญมา อายุ 40 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาอนุปริญญา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

10. นายกำพล ไชยนาแพง อายุ 56 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. นายบุญทัน ยุบลชิต อายุ 62 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

12. นายวิชัย โพธิ์ศรีรัตน์ อายุ 55 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13.นายสิงห์ อาถนา อายุ 49 อาชีพ เกษตรกร จบการศึกษาประถมศึกษา ปัจจุบันเป็นสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรต้นแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายชนะ ณะวรรณ
วัน เดือน ปีเกิด	23 สิงหาคม 2537
ที่อยู่	163/1 หมู่ที่ 4 ตำบลตอนคา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ รหัสไปรษณีย์ 60160
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2549 ประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดตอนคา</p> <p>พ.ศ. 2552 มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม</p> <p>พ.ศ. 2555 มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าตะโกพิทยาคม</p> <p>พ.ศ. 2556 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้